

Manifest, värdegrund och policy

Unizon

Elsa Brändströms gata 62 B 129 52 Hägersten
08 - 642 64 01 **@unizonjourer** unizonjourer.se

Förord

Här har vi samlat Unizons manifest, värdegrund och policy. Dokumentet innehåller tolv avsnitt, som tar upp varsitt tema. En del av avsnitten beskriver i första hand värdegrunden, främst de sex första, medan övriga avsnitt handlar om både värdegrund och policy.

Värdegrunden består främst av etiska värden och normer som är grundläggande för Unizons identitet. Policyn handlar mer om hur konkreta problem ska bedömas och bemötas. Unizons värdegrund är utgångspunkten för hela förbundets verksamhet. Särskilt viktig är den när vi tar ställning i frågor som handlar om att nå de mål vi strävar efter. Själva handlingsförslagen i sådana mer konkreta frågor är en del av Unizons policy. Skillnaden mellan värdegrund och policy motsvaras av skillnaden mellan ideologi och strategi.

Den värdegrund och policy som beskrivs i det här dokumentet knyter an till Unizons stadgar, som ger en grundläggande beskrivning av organisationen. Där finns bland annat en ändamålsparagraf som klargör organisationens syften.

Manifest

Sverige är ett av världens minst ojämställda länder. Ändå är mäns våld mot kvinnor ett av våra största samhällsproblem. Tusentals kvinnor och barn söker skydd på landets kvinnojourer varje år. Varje dag sker runt 100 våldtäkter. Vart tionde barn tvingas uppleva pappas våld mot mamma. Över hela världen är mäns våld ett hinder för kvinnor och barns mänskliga rättigheter.

Unizons medlemmar stöttar, skyddar, förebygger och påverkar. Jourerna kämpar för kvinnors och barns rättigheter varje dag. Allt utifrån en kunskap om kön, genus, makt och våld.

Vi som arbetar med våldets konsekvenser ser möjligheterna att förebygga. Vi tror på att bryta kopplingen mellan manlighet och våld. Vi vill se en värld där varje individ får växa upp fri från stereotypa föreställningar om kön. Vi vet att arbetet mot mäns våld mot kvinnor går hand i hand med arbetet för jämställdhet.

Vi tror på att vända på perspektiven, kliva in på nya arenor och synliggöra att mäns våld mot kvinnor inte är en isolerad fråga. Överallt i samhället finns anhöriga, kollegor, chefer, ideellt aktiva, politiker och många fler med makt att göra skillnad. Alla vinner på ett jämställt samhälle fritt från våld, och alla behövs i arbetet för att uppnå det. Unizon utmanar var och en att börja med sig själv och sitt närmaste sammanhang.

Unizon samlar kvinnojourer, tjejjourer, ungdomsjourer och jourer mot sexuella övergrepp. Medlemmarna är förbundets förankring i verkligheten och i vardagen. Genom att vara en unison röst för jourerna kan vi hjälpa våldsutsatta kvinnor och barn att bli hörda. Tillsammans skapar vi ett jämställt samhälle fritt från våld.

1 Människors lika värde och lika rättigheter – jämlikhet, jämställdhet, värdighet och frihet

Unizons vision är ett jämställt samhälle fritt från våld. Visionen utgår från idén om alla människors lika och höga värde - om jämställdhet mellan kvinnor och män, och om rätten att få leva i värdighet och frihet. Unizon motsätter sig alla former av diskriminering på grund av exempelvis kön och könsuttryck, sexuell läggning, funktionsförmåga, etnicitet och trosuppfattning.

Allt Unizons arbete utgår från ett feministiskt kvinno- och barnrättsperspektiv med strävan efter att synliggöra hur bristande jämställdhet påverkar kvinnor och barn och på vilket sätt Unizon vill förändra detta.

Unizons värdegrund är kopplad till följande konventioner, som klargör värden med universella anspråk:

- Kvinnokonventionen
- Istanbulkonventionen
- Barnkonventionen
- Deklarationen om avskaffandet av våld mot kvinnor
- Allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna

FN-dokumenterna finns att läsa till exempel på FN:s webbplats: www.fn.se.

2

Ansvar för människor i utsatta situationer med fokus på kvinnor och barn

Till Unizons värdegrund hör att hävda ett ansvar för människor i utsatta situationer. Det särskilda ansvar som Unizon tar och särskilt uppmanar det offentliga samhället att ta, gäller kvinnor och tjejer i alla åldrar som utsätts för våld, hot och förtryck, eller som riskerar att utsättas för någon form av övergrepp.

För Unizons tjejjourer och ungdomsjourer är det viktigt att vara ett stöd också för barn som har en utsatthet som inte har samband med våld eller hot. Arbetet utgår från ett feministiskt kvinno- och barnrättsperspektiv.

Uppmärksamheten och ansvaret gäller också barn som lever med våld som en del av vardagen. Med barn menar vi flickor och pojkar upp till 18 år.

De kan vara direkt utsatta för våld och hot från en eller flera föräldrar, eller av andra vuxna. De kan också vara drabbade av våld och hot som utövas mot deras mammor eller andra närstående.

Mäns våld mot kvinnor och barn behöver ständigt finnas på den högsta politiska dagordningen. Kvinnor och barn i särskilt utsatta situationer behöver synnerligen beaktas för att rätten till stöd och skydd ska tillgodoses. Unizon prioriterar ökad kunskap och specialiserad verksamhet som leder till ett bättre stöd till kvinnor och tjejer som är utsatta för våld och

- är utrikesfödda
- lever under hedersrelaterat förtryck och våld
- lever i en samkönad parrelation
- lever med ett missbruk
- sexuell exploatering
- är äldre
- har en fysisk eller kognitiv funktionsnedsättning

Unizon arbetar utifrån både ett kvinnoperspektiv och ett barnperspektiv. Vi uppmärksammar särskilt kvinnor, tjejer och barn som redan är i marginaliserade positioner och därför blir dubbelt utsatta när de även drabbas av hot och våld.

3

Kulturell mångfald och universella värden

Unizon är en partipolitiskt och religiöst obunden organisation och respekterar olika kulturella, religiösa och icke-religiösa traditioner och inriktningar. Unizon bejakar en kulturell mångfald och ser olika livsstilar som en självklarhet.

Unizons grundsyn är att flickor och pojkar, kvinnor och män ska ha lika möjligheter och rättigheter i samhället. Traditionella seder, livsmönster och kulturella föreställningar som står i strid med den grundsynen och begränsar kvinnors och tjejers frihet och möjligheter till jämställdhet på livets alla områden ska motverkas. Unizon arbetar för att mänskliga rättigheter ska gälla alla kvinnor och barn.

4

Flera förklaringsfaktorer för att förstå våldets orsaker och för att motverka våld

Våld kan utövas med olika former av maktövergrepp och ha fysisk, psykisk, sexuell, materiell eller ekonomisk karaktär. Ofta utövas flera former av våld mot en person samtidigt.

Unizon menar att mäns våld mot kvinnor är ett uttryck för en strukturell ojämlikhet och bristande jämställdhet i samhället, och har sin grund i destruktiva och vilseledande föreställningar om genus, kön och makt. En samlade formulering är att det handlar om en övergripande könsmaktsordning i samhället.

Förklaringar av det slaget måste kombineras med andra förklaringsfaktorer – till exempel sociologiska, psykologiska och ekonomiska – för att förstå våldets uppkomst och uttryck på individnivå. Det är också i huvudsak förklaringar av det senare slaget som kan användas för att förstå det våld som vuxna – oavsett kön – kan utöva mot barn.

Var och en har ett ansvar att inte utöva våld och hot, oavsett hur man förklarar att en enskild person gör det. Förklaringar av våldets orsaker får inte användas som en ursäkt som reducerar den enskildes ansvar. Men orsaksbedömningen har direkt relevans för valet av åtgärder för att förhindra våld.

Förklaringar som inbegriper flera faktorer ger förutsättningar för att inte bara motverka våld genom att arbeta för strukturella och kulturella förändringar. Det är också möjligt och nödvändigt att förändra enskilda mäns benägenhet att utöva våld. På motsvarande sätt är det möjligt att förändra inställning och handlings sätt hos de kvinnor och män som utövar våld och hot mot barn.

5

Varje kvinna har rätt att göra sina egna val

Unizons medlemsorganisationer ska vara ett stöd för en positiv utveckling för kvinnor och tjejer i en situation av våld och hot. Det ska alltid vara den enskilda kvinnan som självständigt fattar beslut om sitt liv och gör val i sina egna angelägenheter, inte minst i fråga om förhållandet till en partner.

Kvinnans vilja och beslut ska respekteras. Kvinnor i en akut skydds- och stödsituation ska inte utsättas för påtryckningar som gör att hon riskerar att hamna i nya former av underordning.

Ett arbetssätt som Unizon använder sig av och som är grundat i den internationella kvinnorörelsen är:

Vi är här för att hjälpa kvinnan att identifiera vad hon känner, inte för att få känslorna att försvinna.

Vi är här för att hjälpa kvinnan att upptäcka sina val, inte för att välja åt henne.

Vi är här för att diskutera olika steg med kvinnan, inte för att ta stegen åt henne.

Vi är här för att hjälpa kvinnan att upptäcka sin egen styrka, inte för att rädda henne och sedan lämna henne fortfarande sårbar.

Vi är här för att hjälpa kvinnan att upptäcka att hon kan hjälpa sig själv, inte för att få henne att avstå svåra val.

Vi är här för att ge stöd till förändring.

6

Barns och ungas rätt till utveckling och att forma sitt eget liv

Unizon lägger stor vikt vid jämställdhet, jämlikhet och frihet. Identitetsstärkande och frigörande arbete spelar en viktig roll, inte minst i det förebyggande arbetet.

Med den utgångspunkten arbetar Unizons tjejjourer och ungdomsjourer förebyggande, uppsökande och med stöd för att stärka tjejer och förebygga våldsutsatthet.

Ungdomar ska kunna forma sin identitet och göra sina livsval utan att begränsas av förväntningar och normer knutna till kön. Ungdomars sexualitet ska formas utan påverkan från pornografin som utnyttjar och kommersialiserar kvinnors och flickors kroppar. Det är en avgörande del i arbetet för ett jämställt samhälle fritt från våld.

Unizon lyfter även vikten av att killars våld mot tjejer ska inkluderas och särskilt lyftas i arbete, riktlinjer och strategier som berör frågan om mäns våld mot kvinnor och att rättsväsendet bör arbeta tydligare med frågan.

Satsningar på killars våld mot tjejer i relationer, både när det gäller prevention och stöd, måste få kosta på samma sätt som när det gäller vuxna.

7

Barns rättigheter

Sedan den 1 januari 2020 är barnkonventionen svensk lag, det innebär att barnets ställning som rättighetsbärare har stärkts. För att lagen ska göra verklig skillnad för barn krävs också att vuxna som är i barnets närhet, till exempel personal i förskola och skola, socialtjänst och polisen, är ansvarsbärare och agerar för barnets bästa.

Unizon behandlar barn som en egen part med egna behov, önskemål och rättigheter och inte bara som medföljande till en kvinna. Det innebär bland annat att de som är verksamma på jouren har stödjande samtal med barn, men också bevakar barnets rättigheter och är ett stöd för barnen i kontakt med myndigheter. Vidare är Unizons erfarenhet och övertygelse att det är mycket viktigt att barnet kan fortsätta gå i förskola eller skola under vistelsen på jouren.

Det är Unizons hållning att en anmälan ska göras till socialtjänsten vid kännedom, eller misstanke om, att ett barn far illa. Det gäller även i de fall då mamman inte kan ta hand om barnet på ett bra sätt, eller om hon utövar våld mot barnet.

Lag och rätt vid våld och hot mot kvinnor och barn

Unizon anser att omfattningen av mäns våld och övergrepp mot kvinnor inte står i paritet med antalet anmälningar och åtal, än värre till fällande dom.

Det är av stor vikt att rättsvårdande myndigheter som Polisen, Åklagarmyndigheten och Sveriges domstolar arbetar effektivt för att säkerställa att det inte råder straffrihet för mäns våld mot kvinnor. Det är också viktigt att strafftiden är utformad på ett sätt som leder till en förändrad inställning, bort från våldets mentalitet.

Sedan den 1 juli 2021 har Sverige ett särskilt barnfridsbrott som innebär att det är straffbart att utsätta ett barn för att bevittna vålds- och sexualbrott mot närstående, oftast pappas våld mot mamma. För kvinnor och barn som är hotade och behöver skydd är det viktigt att bygga en hållbar situation.

Då är det avgörande att polis och andra myndigheter har tillräckliga resurser och särskild sakkunskap om våld, genus, kön och makt i det arbetet. En pappa som utövar våld och hot mot mamma är inte en bra och trygg förälder för ett barn. För att få en rättssäker process bör det också vara en självklarhet att kvinnor och barn får tillgång till ett målsägandebiträde eller särskilt företrädare.

Kvinnojourer, tjejjourer, ungdomsjourer och jourer mot sexuellt våld kan ha en viktig roll för att säkra bevis i en rättsprocess genom att aktivt bidra till att de kvinnor och tjejer som kommer till jouren kan få sina skador dokumenterade. En läkarundersökning bör alltid genomföras i sådana situationer för att säkra bevis i en framtida rättsprocess – om kvinnan eller tjejen väljer att göra en anmälan. Detsamma bör gälla när ett barn blivit utsatt för eller bevittnat våld.

9

Unizons inställning till kommunalt, regionalt och statligt ansvar och till andra aktörer som arbetar med skydd och stöd för kvinnor och barn

Unizon är en organisation i civilsamhället och en nödvändig resurs i Sverige när det kommer till att ge skydd och stöd åt våldsutsatta kvinnor, tjejer och barn. I Unizons lokala medlemsorganisationer finns stora och viktiga resurser med erfarenhet, kunskap och engagemang.

Unizon bejakar också det viktiga arbete som görs av andra organisationer som arbetar mot våld och ger stöd till brottsoffer. Ett samarbete med sådana organisationer är angeläget på både lokal, nationell och internationell nivå.

Den offentliga sektorn bör genom staten, regionerna och kommunerna ta det avgörande ansvaret i arbetet för kvinnors, tjejers och barns rätt att leva utan våld, hot och förtryck. Det ansvaret kan tas genom ett arbete som utförs direkt i kommunal regi inom ramen för socialtjänsten.

En del av det statliga, regionala och kommunala ansvaret kan också tas genom att ingå avtal med, och ge ekonomiskt stöd till organisationer som arbetar med att stötta och skydda våldsutsatta kvinnor och barn. Socialtjänsten i landets kommuner måste bevilja och bekosta placeringar på skyddat boende. Av stor vikt är också att det offentliga, på både nationell, regional och lokal nivå tar ansvar för att det finns adekvat uppföljning, statistik och handlingsplaner i arbetet för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.

En kärnfråga för Unizon är att kvinnors och barns liv inte är en vara på en marknad. Andelen vinstdrivande privata aktörer har ökat markant. Med bakgrund av detta anser Unizon att kommunerna behöver säkerställa att våldsutsatta kvinnor och barn placeras hos organisationer som har tillräckliga resurser, engagemang och kunskap om mäns våld mot kvinnor, samt erbjuder ett helhetsperspektiv kring stöd och skydd.

Det arbete som bedrivs inom Unizons ram kommer att vara nödvändigt också på längre sikt, även om kommunerna tar ett ökat ansvar och även om andra organisationer spelar en fortsatt viktig roll. Jourerna har en avgörande funktion som röstbärare för kvinnor och barn. Rösten är, och har alltid varit, avgörande för jämställdhetsarbetet. Idéburna icke vinstdrivna jurer har i över 40 år drivit på Sveriges arbete för kvinnofrid och kvinnors rättigheter, det måste värnas och inte konkurrensutsättas.

10 **Demokrati, med öppen diskussion och självständiga medlemsorganisationer**

Unizons verksamhet bedrivs med demokratiska arbetsformer. Det ska vara en öppen och generös diskussion inom förbundet om hur Unizon ska ställa sig i politiska frågor som berör kvinnors, tjejers och barns villkor och rätt till värdighet, frihet och jämställdhet.

En öppen diskussion är nödvändig i frågor om hur arbetet bör bedrivas på jourerna och i andra enheter inom Unizon. Till den demokratiska öppenheten inom förbundet hör att varje medlemsorganisation har en självständighet – inom ramen för Unizons värdegrund – vid utformningen av sitt arbete.

11

Utveckling av inre kultur och administration

Den inre kulturen i en organisation handlar främst om sådant som hur anställda, förtroendevalda och ideellt verksamma bemöter varandra och om hur de samarbetar. För Unizon är det viktigt att den inre kulturen är inkluderande och präglas av respekt och öppenhet.

Unizon behöver återkommande utvärdera och utveckla sina administrativa rutiner och sin inre kultur. Till administrativa rutiner hör sådant som till exempel hur styrelsen arbetar, hur arbetet är organiserat på kansliet och hur styrelse och kansli samt kansli och olika verksamheter samarbetar. Kommunikation och tillgänglighet spelar en viktig roll i en organisation. Unizon vill vara en alert och effektiv organisation på det området.

12

Utveckling av kunskap och kvalitet

Unizon strävar efter att säkerställa att våldsutsatta kvinnor och barn får stöd och skydd av hög och jämn kvalitet. Unizon och jourerna både påverkar och förhåller sig till rådande lagstiftning, samt utvecklas i takt med ny kunskap om det sociala arbetets metoder och resultat.

Jourerna har i över 40 år arbetat med att stötta och skydda våldsutsatta kvinnor och barn. Denna samlade erfarenhet har genererat enorm kunskap som har betydelse för våldsutsatta kvinnor och barns möjlighet att få adekvat stöd utifrån deras specifika behov.

Unizon ska aktivt bidra till kunskapsutvecklingen om det egna arbetet och göra kunskapen tillgänglig för jourerna att implementera i den egna verksamheten. Unizon finner det viktigt att det fortlöpande görs utvärderingar av det egna arbetet och att det pågår en kritisk och konstruktiv diskussion om hur arbetet ska utvecklas.

Värdegrund och policy

Värdegrunden är ett levande dokument som följer de samhällsutmaningar som Unizon möter. Värdegrund och policy antogs av Unizons (dåvarande SKR:s) styrelse i Stockholm 2010.

Dokumentet utvecklades genom diskussioner i en referensgrupp av ledamöter i styrelsen och medarbetare på kansliet, under ledning av Erik Blennberger, professor, teologie doktor och forskningsledare vid Ersta Sköndal högskola. Texten skickades även till samtliga medlemsorganisationer med möjlighet att ge synpunkter. Dessutom gick dokumentet på remiss till flera myndigheter och organisationer.

Utöver synpunkter från ett tiotal jourer lämnades kommentarer av Barnombudsmannen. I december 2014 språkgranskades och uppdaterades dokumentet i samband med att förbundet bytte namn till Unizon. Under 2023 arbetade en strategigrupp i styrelsen fram en uppdaterad version som antogs av styrelsen 2024.

För ett
jämfäställt
samhälle
fritt från
våld.